

Kitap Tanıtımı

DAVID WILSON, SUPPRESSING PIRACY IN THE EARLY EIGHTEENTH CENTURY: PIRATES, MERCHANTS AND BRITISH IMPERIAL AUTHORITIES IN THE ATLANTIC AND INDIAN OCEANS, WOODBRIDGE: THE BOYDELL PRESS, 2021, ISBN: 978-1783275953.

Hasan SAYBİR*

Korsanlık hem erken modern dönem de hem de modernitenin ayak seslerinin duyulmasıyla günümüze kadar geçen süre zarfında idari yapıların, tüccarların, sivil halkların ve dolaşım halinde olan diğer zümrelerin karşılaştığı bir korku ve tehdit unsuru olarak kendisini göstermiştir. Nispeten kapalı bir deniz olan Akdeniz’de korsanlığın nasıl cereyan ettiği ve hangi dinamiklere sahip olduğuna dair önemli çalışmalar olsa da bunun daha geniş bir sahada, okyanusta, ne ölçüde geliştiği ve devletlerin bunlara karşı hangi koşullar altında karşılık vermeye çalıştığı hâlâ önemini korumaktadır. Bu anlamda Dr. David Wilson’ın *Suppressing Piracy in the Early Eighteenth Century* üst başlıklı çalışması 1716-1726 yılları arasındaki Karayip, Afrika, Hint Okyanusu ve Kuzey Amerika’daki korsanlığı mercek altına yatırması bakımından literatürde özel bir yere oturmaktadır.

Wilson’ın doktora tezine dayanan ve tezindeki araştırmaları geliştirerek hazırladığı çalışmada savunduğu temel argüman Britanya’nın iddia edilen aksine korsanlıkla mücadelede parçalı, geçici ve mahalli ölçüde mücadele edebildiğidir. Hakim literatürdeki düşünceleri ve bunların dayanakları çalışmasının başında ortaya koyan yazar Archivo General de Indias, Bank of England Archives, British Library, The National Archives gibi çok sayıda arşiv ve kütüphanede çalışarak imparatorluk merkezi olan Londra’dan bu bahsedilen dört coğrafyaya giden kararları, yerel idarecilerin ve devlet görevlilerinin geri cevaplarını birbiriyle mukayese

* Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, hasansaybir@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4089-4494.

ederek teorik-pratik arasındaki ilişkileri sorgulamış ve tüm bu veriler ışığında kraliyet donanmasının korsanlıkla mücadelede yetersiz kaldığını ve onların korumasız halde bıraktığı yerlerle mahalli güçlerin ve sömürge aktörlerinin lobi çıkarları ve ticari gerekçelerle korumalar yapmak zorunda kaldıklarını iddia etmiştir. Bunu yaparken de kitabını sistematik olarak yedi bölüme (Giriş ve Sonuç hariç) ayırmıştır.

Giriş kısmı eserin araştırma sorularının ve argümanın açıklanmasına tahsis edilmiştir. Bunun dışında deniz hukukuna dair tarihsel bir alt yapı oluşturmak adına Tordesillas Antlaşması'ndan başlayarak ana hatlarla bilgiler verilmiştir. Bu temel bilgilerden sonra 17. yüzyılın ikinci yarısındaki korsanlık faaliyetleri, imparatorluğun buradaki yaptırımları ve ilerleyen kısımlarda detaylı incelenecek olan korsan üstleri hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bu sayede asıl araştırma dönemi olan 1716'dan önce Karayipler, Hint Okyanusu ve Atlantik'teki durum hakkında okurlar bilgilendirilmiştir. Giriş kısmı kaynakların hangi veri grubu içerisinde ve ne tür bir hiyerarşisi ve bilgi akışı içerisinde olduğuyula sonlandırılmıştır. Bunu açıklamak için kullanılan kavramlara yer verilebilir: “*Centre*” Londra'daki büroların ürettiği belgeler ve buradan giden stratejik kararlardır. “*Peripheral centres*” ise Atlantik ve Hint Okyanusu gibi tüccar gruplarının yazışmalarını ifade etmektedir. Nihayet son bilgi kanalı ise “*peripheral margins*” yani kaptanların ve denizcilerin elinden çıkan ve bölge hakkında bilgiler veren raporlarıdır. Wilson, ilerleyen bölümlerde bu üç bilgi kanalı arasındaki geçişlerin tutarlı veya ihtilafli yanları tetkik edecektir. Daha açık ifade etmek gerekirse, söz gelişi merkez bir bölgeye bir karar/emir bildirdiğinde onun uygulandığı veya uygulanmadığı sorusu, aynı şekilde mahalli bir idareciden giden rapor dahilinde Londra'nın korsanlara karşı tavrını değiştirebilecek yeni bir gündemin ortaya çıkması gibi bu üç bilgi kanalı arasındaki geçişlilik değerlendirilmiştir.

Birinci Bölüm Karayiplerdeki denizcilik faaliyetlerine ve korsanlığa ayrılmıştır. Bu bölümde Jamaika başta olmak üzere belli başlı yerlerdeki korsanlık faaliyetleri, bunların bölge ekonomisine etkileri açıklanmıştır. Bölgedeki İspanyol figürlerin de işin içine dahil olmasıyla farklı bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu sebeple Londra'dan Hamilton ve Handasyd isimli valiler bölgeye tayin edilmiştir. Böylece Jamaika ile Londra arasındaki yazışmaların nezaretinde buradaki gelişmeler derinlemesine incelenmiştir. Tüm bu faaliyetlerin neticesinde buradaki denizcilerin Atlantik ve Hint Okyanusu'na göç ettirilmesi olgusu ortaya çıkmıştır ki bu da devam eden

Saybir, H. (2021). David Wilson, *Suppressing Piracy in The Early Eighteenth Century: Pirates, Merchants and British Imperial Authorities in The Atlantic and Indian Oceans*, Woodbridge: The Boydell Press, 2021, ISBN: 978-1783275953.. ANKARAD, 2(4), 549-554.

bölümlerde Atlantik'in ve Hint Okyanusu'nun incelendiği kısımlarda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci bölüm Karayipler'deki ticaretin korunması için girişilen faaliyetlerin incelenmesine tahsis edilmiştir. Burada Londra'nın kararlarına bağlı olarak atılan adımlar incelenmiştir. Bu bölümde vurgulanan esas nokta imparatorluğun korsanlarla topyekun bir mücadeleye girişmemesidir. Bunun arka planını inceleyen yazar, bu gibi konjonktürel siyasete bağlı değişkenlerin dışında hastalıklar, gemi formu, yiyecek ve içecek maddeleri gibi diğer etkenlere de dikkat çekmiştir. Örnek vermek gerekirse, bilinen denizci hastalığı iskorbüt, bunun hâricinde tifo ve tifüs gibi hastalıklar, tuzlu besinlerin denizcilerin sağlığına etkisi, yıpranmış kıyafetlerdeki parazitleri transatlantik bir seyahatin zorlukları gibi birçok faktör de denkleme dahil edilerek kapsamlı bir analiz yapılmıştır. Tüm bunların dışında yerel kontrollerdeki eksiklikler, merkezden gelen ve gerçeğe uygun olmayan katı talimatlar, bazı zamanlama aksaklıkları sebebiyle korsanlara karşı etkili bir savunmanın yapılamadığı gösterilmiştir. Sonuç olarak Britanya'nın Avrupa dışındaki bir alandaki (*extra-European speaces*) koruma alanının zafiyetleri gözler önüne serilmiştir.

Wilson, çalışmasının üçüncü bölümünü 1718'de Bahamalar bölgesine kraliyet valisi olarak atanan Woodes Rogers'ın faaliyetlerine ayırmıştır. Bölüm başında bütünlüğü sağlamak adına 17. yüzyılda Bahamalar'daki süreçten ve Rogers'ın önceki etkinliklerinden bahsedilmiştir. Bu kısımdan bir yerel idaresinin gözünden o bölgedeki faaliyetler ve yaşanan zorluklar incelenmiştir. Diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölümde de idarecinin dilekçe ve raporlarından alıntılar yapılarak okurlara kaynağın sesini duyma şansı da veren yazar, Rogers döneminde imparatorluk otoritesinin Bahamalarda ve New Providence'da yeniden sağlandığını göstermiştir. Burada ekonomik çıkar elde etmek isteyen özel yatırımcıların da onunla müşterek hareket ettiğine işaret edilmiştir. Neticede bölgeye atanan yerel bir vali üzerinden oradaki korsanlığa geri dönebilecek denizciler için de farklı bir istihdam alanı kurulması ve Rogers'ın kendi ekonomik imkanlarıyla yaptığı işlerin hikayesi detaylı bir şekilde izah edilmiştir.

İlk üç bölümde Karayiplerdeki ve Bahamalardaki korsanlık aktiviteleri ve bunlara karşı yapılanlar incelendikten sonra Dördüncü Bölüm'de mercıklar Kuzey Amerika'ya kaydırılmış ve oradaki korsanlığın izi sürülmeye başlanmıştır. Buradaki tablonun ise daha farklı olduğunu ileri sürmüştür. Karayiplerde neredeyse tamamı kraliyet idaresine bağlı bir kontrol mekanizması varken Kuzey'de ise hem kraliyete hem de kolonilere

Saybir, H. (2021). *David Wilson, Suppressing Piracy in The Early Eighteenth Century: Pirates, Merchants and British Imperial Authorities in The Atlantic and Indian Oceans*, Woodbridge: The Boydell Press, 2021, ISBN: 978-1783275953.. ANKARAD, 2(4), 549-554.

bağlı bir yapı mevcut olduğuna işaret edilmiştir. Kraliyet, gelen şikayetlere binaen Virginia, New England ve New York'a bazı savunma güçleri gönderse de buradaki asıl etkin gücün yerel kolonilerin savunmaları tarafından oluşturulduğu görülmüştür. Sonuç itibariyle yerel kolonilerin kendi iktisadi çıkarlarından dolayı buradaki korsanlık aleyhindeki faaliyetleri yürüttükleri ifade edilmiştir. Yazar bununla da yetinmeyerek bölüm içinde zaman zaman Karayiplerdeki durumla Kuzey Amerika'dakini kıyaslamaya çalışmıştır. Wilson kitabın başındaki argümanını Karayiplerde olduğu gibi Kuzey Amerika bölümünde de tekrarlamıştır: İmparatorluğun topyekun ve kalıcı bir korsanlık stratejisi yoktur.

Kitabın Beşinci Bölüm'ünde ise Batı Afrika'daki korsanlık ve köle ticareti bahsi etraflı bir şekilde incelenmiştir. Wilson, bilhassa 1719 ile 1720 yıllarında korsanlığa karşı iki önemli grubun faaliyetlerini ön plana çıkartarak bu dönemi irdelemiştir. Bunlar bağımsız köle tüccarları (*independent British slavers/separate traders to Africa*) ve Britanya Kraliyet Afrika Kumpanyası'dır (*British Royal African Company*). Bunun hâricinde dış etkenler olarak söz gelişi -kitabın başında da bahsedilen- 1713 Utrecht Barışı'nı telafi etmek için İspanya'nın başlattığı ve özellikle İngilizler ile çetin mücadelelerin yaşandığı 1718-1720 "Dörtlü İttifak Savaşı" (*War of Quadruple War*) bu bağlamda bir örnek olarak verilebilir. Bunun haricinde niceliksel bilgileri daha sistematik olarak ifade etmek için yazar bu bölüme altı adet tablo eklemiştir (ayrıca kitabın Ekler kısmında da birçok sayıda tablo ve liste mevcuttur.). Sonuç itibariyle Britanya Kraliyet Donanması, her ne kadar -ifade edildiği üzere- köle tüccarlarıyla ittifaklar kursa da bölgede korsanlara karşı kalıcı bir varlığının olduğu söylenemez; bunun yerine hayati bölgelerde nispi bir hakimiyet sağlandığı görülmüştür. Bu bölüm tenkit edilebilecek bir husus olarak Amerika kıtasındaki yer isimlerine aşına olan okurun aynı bilgisinin Afrika'daki yer isimleri için de geçerli olduğu kanısı olabilir. Her ne kadar çalışmanın içerisinde yedi adet harita olsa da bunlar kitabın başlangıç kısmında yer almaktadır. Dolayısıyla konuyla ilgili mülahazaların verildiği kısımdan bağımsız bir yerde konumlandırıldığı için bazı yer isimlerinin takibi zorlaşmıştır. Bununla birlikte araştırmacı temel tezinin Batı Afrika için de geçerli olduğunu ispatlamıştır.

Altıncı Bölüm'de gözler çok daha farklı bir coğrafyaya, Hint Okyanusu'na, çevrilerek korsanların ve buna karşı olarak merkezi donanma ile yerel güçlerin etkinlikleri araştırılmıştır. Yazar, bölümün başında daha Birinci

Saybir, H. (2021). David Wilson, *Suppressing Piracy in The Early Eighteenth Century: Pirates, Merchants and British Imperial Authorities in The Atlantic and Indian Oceans*, Woodbridge: The Boydell Press, 2021, ISBN: 978-1783275953.. ANKARAD, 2(4), 549-554.

Bölüm'ün sonuç kısmında açıkladıklarını okurlara hatırlatarak bölümler arasındaki bağlantıları kurmaya çalışmıştır. Buradaki önemli husus 17. yüzyılın son on yılı içerisinde bazı Atlantik korsanlarının Hint Okyanusu'na giderek Arap Yarımadası ve Hindistan arasındaki ticarete bazı gemileri avlamak için üstler edindikleridir. Bu kısımda İngiliz Doğu Hindistan Kumpanyası'nın (*British East India Company*) ile merkez arasındaki yazışmaların dışında bunların Atlantik'teki bağlantıları ve yazışmaları da titizlikle incelenmiştir. 1720 ve 1721 yıllarında bölgeye gönderilen gemiler ve kumpanyanın onlara nezaret etmesi sonucunda Kraliyet Donanması'nın bölgedeki aktiviteleri ve korsanlığın durumu tetkik edilmiştir. Sonucunda yerel şirketlerin de etkisiyle bölgede göreceli bir başarı elde edilmiştir. Buna bağlı olarak buradaki korsanlar Atlantik'e dönmeye teşebbüs etmiştir. Dolayısıyla askeri yapı ve ekonomik çıkarlar arasındaki ilişkiler öne çıkmış ve bu sayede kısmen bir hakimiyet tesis edilmiştir. Her ne kadar bu bölümde de açıklayıcı bir tablo olsa da haritalara dair durum yine geçerlidir!

Çalışmanın yedinci ve sonuncu bölümü ise Atlantik korsanlığının 1722'den sonra Britanya ticareti üzerindeki azalmaya başlayan etkisinin analiz edilmesine ayrılmıştır. Her ne kadar ilk bakışta yeniden Atlantik'e yani başlanılan yere dönülüyor izlenimi verse de Atlantik-Hint Okyanusu ve yeniden Atlantik'e dönme girişiminde bulunan korsanların incelenmesi bakımından bu bölüm tamamlayıcı olmuştur. Bir benzetme yapmak gerekirse, Wilson adeta bir çember çizerek başından beri peşinden gittiği bu aktörlerin son faaliyetlerini ve ortadan kayboluşlarını da incelemiştir. Burada vurgulanan asıl nokta her bir bölümde incelenen kolektif önlemlerin korsanlıkta düşüşe sebebiyet verdiğidir. Ancak bunun dışında farklı etkenlerin de olması gerektiği sorusu sorularak "piratlık" motivasyonunu düşüren diğer koşullar da ele alınmıştır. Sonuç olarak 1716 ve 1721 yılları arasında yoğun olan korsanlığın 1722'den sonra azalmaya başladığı ve Atlantik kıyılarında korumasız yerlerde sıkışıp kaldığı ifade edilmiştir. Bunun hâricinde yazar, halka açık olarak yapılan korsan infazlarını, cesetlerinin teşhir edilmelerini denizcilerin yeni korsanlar olarak yerlerini almalarını yani korsanlaşmalarını engelleyen bazı "ideolojik aygıtlar" olarak göstermiştir. Ayrıca dağılan korsan grupları, aflar, alım gücünün düşmesi sonucunda eskisi gibi büyük ölçekli korsan donanmalarının kurulamaması da yine sebepler olarak sıralanmıştır.

Sonuç kısmında yedi bölümde incelenen ve her defasında baştaki temel tezi sınavan veriler bir arada değerlendirilmiştir. Neticede Britanya'nın

Saybir, H. (2021). David Wilson, *Suppressing Piracy in The Early Eighteenth Century: Pirates, Merchants and British Imperial Authorities in The Atlantic and Indian Oceans*, Woodbridge: The Boydell Press, 2021, ISBN: 978-1783275953.. ANKARAD, 2(4), 549-554.

nezdinde korsanlığın sürekli bir tehdit olarak görülmemesi sebebiyle büyük çaplı bir askeri operasyona girilmediği ifade edilerek zaten böyle bir askeri operasyonun dönemin şartlarda zor olduğunun da altı çizilmiştir. Araştırmacı, mevcut literatürde yanlış tanımlan ve rolleri yeteri kadar açıklanmayan sömürgeci deniz kuvvetlerinin yani yerel güçlerin önemine vurgu yapmıştır. Literatürde Kraliyet Donanması'nın gücüne atıflar yapılırken, yazar buna karşı çıkararak asıl görünmeyen silahın bu yerel güçler olduğunu ve onların korsanlara karşı mücadelede kilit rolde konumlandığını gözler önüne sermiştir. En nihayetinde tek başına yetersiz gelen Kraliyet Donanması'nın bu incelenen coğrafyaların her birinde parçalı ve zayıf bir gücünün olduğunu ve bölgede mutlak bir idareyi kurmaktan uzak halde bulunduğu kanıtlanmıştır. Etraflı bir şekilde incelenen coğrafyalarda kraliyet güçlerinin ancak ve ancak sömürge yönetimlerle kolektif çalışması neticesinde emperyal otoritenin sağlanabildiğini açıklanmıştır.

Netice itibariyle Dr. Wilson bu kapsamlı ve bölümlerin birbirleriyle uyumlu bir bütün arz edecek şekilde düzenlendiği eserinde Kraliyet Donanması'nın Atlantik ve diğer bölgelerdeki korsanlığın azaltılmasındaki rolünü vurgulayan argümana çürüterek bu denkleme bölgedeki faaliyetlerde büyük payı olan mahalli idareleri de ilave etmiştir. Bunu yaparken de doğrudan ana kaynaklara giderek, farklı arşiv ve kütüphanelerde çalışarak ve kaynakları birbiriyle kritik ederek bu meselenin sanıldığı kadar basit bir şekilde işlemediğini, daha incelikli bir yapısının olduğunu kanıtlayarak hikayeyi bir başka boyuttan kurmuştur.